herpy

WARANY

waran czarny

Varanus beccarii

Niewielki, czarny, nadrzewny waran z Wysp Aru u wybrzeży Nowej Gwinei, z chwytnym ogonem i niezwykle długimi kończynami przednimi, których podczas polowania używa jak rąk. Zwierzę jest płochliwe, wymaga wysokiego, ciepłego terrarium o wysokiej wilgotności i trudno je rozmnożyć, dlatego nadaje się wyłącznie dla doświadczonego hodowcy.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Black Tree Monitor Dawna nazwa: *Varanus prasinus beccarii; Monitor beccarii*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**80-120 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**220-300 g**
Długość życia	**11-17 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**150 × 100 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-40 °C**
Temperatura w nocy	**22-24 °C**
Wilgotność	**55-70%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**3 jaj**
Inkubacja	**157-203 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Brak danych (DD)**

O gatunku

Varanus beccarii to stosunkowo mały waran, osiągający 80-120 cm długości łącznie z ogonem. Długość od pyska do kloaki wynosi około 27-30 cm, więc zwierzę składa się głównie z ogona: może on stanowić do dwóch trzecich całkowitej długości i służy jako ogon chwytny, stabilizujący ciało wśród gałęzi. W odróżnieniu od wielu innych waranów gatunek ten nie używa ogona do uderzania. Dorosłe osobniki ważą zwykle 220-300 g, a samce są nieco większe od samic.

Młode są ciemnoszare, z regularnymi rzędami wyraźnych, żółtozielonych plamek, zwłaszcza na grzbiecie. Z wiekiem plamki zanikają, a dorosłe osobniki są całkowicie czarne. Kończyny przednie należą do najdłuższych i najsmuklejszych wśród waranów i kończą się długimi palcami z dużymi pazurami i przyczepnymi podeszwami. Zęby są niezwykle długie jak na warana tej wielkości, co prawdopodobnie ułatwia przytrzymywanie zdobyczy w koronach drzew.

Gatunek opisano w 1874 roku jako *Monitor beccarii*, a później uznawano go za podgatunek *Varanus prasinus*. Rewizja z 1991 roku przywróciła mu status gatunku ze względu na czarne ubarwienie i kilowate łuski na karku. Badania genetyczne potwierdzają, że są to dwa odrębne gatunki, jednak *V. beccarii* nadal należy do grupy *V. prasinus*. Naukowa nazwa gatunkowa upamiętnia kolekcjonera Odoardo Beccariego.

Gatunek jest inteligentny i posługuje się kończynami przednimi z dużą precyzją. Potrafi wsunąć przednią kończynę do wąskiej szczeliny i wyciągnąć zdobycz pazurami, gdy pysk nie sięga do środka. W naturze zwierzę jest płochliwe i ucieka, gdy się przestraszy. Brane do ręki obcesowo gryzie, drapie i oddaje kał na trzymającą je osobę. Nie jest to zwierzę, które dobrze znosi częste branie do ręki.

Utrzymywanie tego gatunku to zobowiązanie na długie lata. Zwierzę potrzebuje wysokiego, ciepłego i wilgotnego terrarium, często budowanego samodzielnie, oraz żywych owadów kilka razy w tygodniu. W niewoli może dożyć 11-17 lat, a maksymalna długość życia nie jest znana. Rozmnażanie udaje się rzadko, więc zwierzęta w handlu najprawdopodobniej w dużej mierze pochodzą z odłowu.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Varanus beccarii jest znany wyłącznie z Wysp Aru we wschodniej Indonezji, archipelagu położonego u południowo-zachodnich wybrzeży Nowej Gwinei. Miejscem typowym jest wyspa Wokam, a gatunek jest endemitem archipelagu. Miejscowa nazwa to waweyaro.

Zasięg występowania jest niewielki. Liczebność populacji jest słabo poznana, a gatunek figuruje na Czerwonej liście IUCN jako gatunek o niedostatecznych danych (DD). Jako możliwe zagrożenia wymienia się wylesianie, rolnictwo wkraczające w las oraz międzynarodowy handel zwierzętami terraryjnymi.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja.

ŚRODOWISKO

Varanus beccarii prowadzi wybitnie nadrzewny tryb życia i zamieszkuje wilgotne lasy nizinne oraz namorzyny. Przebywa w koronach i na pniach drzew, a na ziemię schodzi rzadko. Chwytny ogon oraz długie, smukłe kończyny przednie są przystosowaniem do życia wśród gałęzi.

Pokarm stanowią głównie owady, ale także mniejsze jaszczurki, małe ssaki, takie jak ryjówki, skorpiony, jaja i pisklęta ptaków. W niewoli obserwowano zjadanie roślin, jednak w treści żołądków dzikich osobników nie znaleziono części roślinnych. Składanie jaj w naturze jest niemal nieznane: przypuszcza się, że gatunek i jego najbliżsi krewni składają jaja w nadrzewnych termitierach, których powierzchnia jest stosunkowo sucha, mimo że wilgotność wewnątrz jest bardzo wysoka.

Klimat jest ciepły i wilgotny przez cały rok. Brak pomiarów temperatury i wilgotności z siedlisk samego gatunku, dlatego wartości w częściach dotyczących hodowli opierają się na warunkach, które sprawdziły się w niewoli, oraz na blisko spokrewnionych gatunkach z grupy *Varanus prasinus*.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje wysokiego terrarium o wymiarach co najmniej 150 × 100 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość), a im większe, tym lepiej. Para wymaga więcej miejsca, aby samica mogła oddalić się od samca. Wysokość jest kluczowa, ponieważ gatunek przebywa wśród gałęzi; nie jest to więc zwierzę do niskiego, standardowego terrarium. Zwierzę musi mieć możliwość samodzielnego wyboru między strefą ciepłą a chłodną, a terrarium budowane samodzielnie lub cały pokój są często najlepszym rozwiązaniem. Drzwiczki muszą się pewnie zamykać, ponieważ zwierzę jest szybkie i świetnie się wspina.

Młode, ważące po wykluciu około 9 g, można początkowo trzymać w mniejszym terrarium z korą korkową, żywą rośliną i gałęziami, aby łatwo znajdowały pokarm i przyzwyczajały się do warunków. W miarę wzrostu przenieś je do dużego terrarium.

Urządź terrarium licznymi grubymi i cienkimi gałęziami ustawionymi pod różnymi kątami i na różnych wysokościach, korą korkową, roślinami i kryjówkami. Gatunek śpi i chroni się w dziuplach, a sztuczny pusty pień lub skrzynka z otworem o średnicy około 8 cm i wilgotnym podłożem z włókna kokosowego, torfowca i ściółki sprawdza się zarówno jako miejsce do

spania, jak i komora lęgowa. Jako podłoże stosuje się mieszankę włókna kokosowego i suchych liści, zraszaną codziennie. Kał i zanieczyszczenia usuwaj codziennie. Źródła ciepła muszą znajdować się poza zasięgiem zwierzęcia lub być osłonięte, aby nie poparzyło się podczas wspinaczki.

TEMPERATURA

Temperatura dzienna w terrarium powinna wynosić około 26-30 °C, ale może wahać się od 24 do 35 °C w różnych częściach terrarium. Pod lampą grzewczą musi znajdować się miejsce do wygrzewania o temperaturze 35-40 °C. Jest to temperatura powierzchni miejsca do wygrzewania mierzona termometrem na podczerwień, a gradient temperatur powinien być duży, aby zwierzę mogło wybierać między strefą ciepłą a chłodną.

W nocy temperatura powinna wynosić 22-24 °C. Temperatura nocna nie jest udokumentowana dla tego gatunku i stanowi szacunek oparty na blisko spokrewnionych gatunkach. Mierz temperaturę na kilku wysokościach termometrami cyfrowymi i podłącz wszystkie źródła ciepła do termostatu.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 55-70 % i zmieniać się w ciągu dnia. Codziennie zraszaj podłoże świeżą wodą, aby podnieść wilgotność, i pozwól mu nieco przeschnąć w ciągu dnia. Młode utrzymuje się przy wilgotności powyżej 60 % z codziennym zraszaniem.

Zwierzęta piją krople wody z liści i gałęzi, dlatego dokładnie zraszaj terrarium. Warto też postawić płytką miskę ze świeżą wodą. Ważna jest dobra wentylacja, aby powietrze nie stało w miejscu, a podłoże i gałęzie nie były stale mokre.

OŚWIETLENIE I UVB

Varanus beccarii jest aktywny w dzień i powinien mieć oświetlenie UVB. Zastosuj nad miejscem do wygrzewania łączoną lampę grzewczo-UVB o mocy 100-160 W, najlepiej uzupełnioną filtrowanym światłem dziennym. Zawieś lampę na tyle wysoko, by zwierzę mogło wybierać między cieniem a światłem, i celuj w strefę Fergusona 2; dokładna strefa nie jest udokumentowana dla tego gatunku i została zapożyczona od pokrewnych leśnych waranów. Zbyt mało UVB, wapnia i witaminy D3 prowadzi do metabolicznej choroby kości (niedoboru wapnia), zwłaszcza u młodych osobników.

Światło włącza się na 12 godzin dziennie i wyłącza na noc. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta, nawet jeśli nadal świecą.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gatunek żywi się głównie żywymi owadami. Dorosłe osobniki karmi się karaczanami (np. *Blaptica dubia*), uzupełnianymi mącznikami, drewnojadami (*Zophobas morio*), świerszczami i larwami kruszczycy (*Pachnoda*). Karm trzy razy w tygodniu i przy każdym karmieniu oprószaj owady, naprzemiennie wapniem i preparatem witaminowo-mineralnym z D3. Jednym z posiłków w tygodniu może być noworodek myszy, jajko na twardo lub pisklę przepiórki. Gryzonie powinny stanowić jedynie niewielką część diety, ponieważ w przeciwnym razie zwierzę łatwo tyje.

Najlepiej karmić z pęsety lub z gałęzi, aby zwierzę uczyło się polować. Gatunek korzysta na wzbogacaniu środowiska: pozwól owadom wpełzać do małych otworów w korze korkowej lub drewnie, aby zwierzę mogło wyciągać je przednimi kończynami. Regularnie waż zwierzę i dostosowuj ilość pokarmu.

Świeżo wyklute młode mogą odmawiać jedzenia przez ponad dwa tygodnie. Masa ciała się waha, także wtedy, gdy młode zaczęło już jeść samodzielnie, a przymusowe karmienie rzadko jest konieczne. Jeśli młode wyraźnie traci na wadze, zwróć się o pomoc do weterynarza. Z czasem młode przyjmują świerszcze, noworodki myszy, mączniki i karaczany.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus beccarii jest płochliwy i łatwo się stresuje przy braniu do ręki. Ugryzienia i zadrapania pazurami to realne ryzyko: zęby są długie, pazury ostre, a przestraszone zwierzę może też kopać i oddawać kał na trzymającą je osobę. Gatunek nie uderza ogonem. Za to jest mały, a obrażenia są znacznie mniejsze niż w przypadku dużych waranów; mogą jednak prowadzić do infekcji, dlatego przemywaj i dezynfekuj wszystkie rany.

Trzymaj się spokojnej rutyny. Oswajaj zwierzę powoli: otwieraj terrarium spokojnie, mów cicho i pozwól mu samemu podejść do ręki, zamiast chwytać je od góry. Nie łap za ogon i nie przytrzymuj na siłę. Krótkie, spokojne sesje trwające kilka minut w zupełności wystarczą, a wielu zwierząt w ogóle nie powinno się brać do ręki. Po kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i pokarmem dokładnie myj ręce, ponieważ gady często są nosicielami salmonelli.

Gatunek trzyma się najczęściej pojedynczo lub w parach. Podczas godów większy samiec goni samicę i zwierzęta muszą zawsze mieć możliwość oddalenia się od siebie. Obserwuj, czy nie dochodzi do ugryzień i stresu, i rozdziel je, jeśli coś pójdzie nie tak.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i masa ciała w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla tego gatunku. Zwierzęta z grupy *Varanus prasinus* można uznać za dorosłe od około drugiego roku życia, przy masie co najmniej 110 g i długości całkowitej co najmniej 60 cm. Samiec jest nieco większy od samicy. Pewne cechy pozwalające określić płeć nie są udokumentowane dla tego gatunku; płeć powinien ustalić doświadczony weterynarz.

Samice przed złożeniem jaj powinny być w dobrej kondycji i otrzymywać dużo wapnia i D3, ponieważ niedobór wapnia może skutkować cienkimi skorupkami i jajami niezdolnymi do rozwoju.

GODY I KOPULACJA

Podczas zalotów samiec agresywnie goni samicę, a kopulacja może odbywać się wysoko w gałęziach i trwać do dwóch godzin. Terrarium musi być na tyle duże, by samica mogła się oddalić. Brak udokumentowanych danych dotyczących sezonu rozrodczego czy chłodnego okresu spoczynku u tego gatunku.

Przed próbą rozmnażania daj zwierzętom czas na zaaklimatyzowanie się w terrarium.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Zniesienia są małe, liczą około trzech jaj; liczba ta opiera się na jednym zniesieniu. Liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. Samica zakopuje jaja w wilgotnym podłożu, w terrarium np. w wiadrze ukrytym w sztucznym pniu, z otworem o średnicy około 8 cm i wilgotną, ale nie mokrą warstwą włókna kokosowego, torfowca i ściółki. Jaja mają około 46 × 21 mm i ważą około 13 g.

Zapewnij samicy komorę lęgową. Jeśli brakuje jej odpowiedniego miejsca, jaja mogą pozostać w jej ciele dłużej, a skorupki mogą stać się zbyt grube, by młode zdołało się przez nie przebić; nie wyjaśniono, czy jest to rzeczywista przyczyna. Inną możliwą przyczyną słabych jaj jest niedobór minerałów i witamin u samicy przed złożeniem jaj.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się do przezroczystego plastikowego pojemnika z małym otworem wentylacyjnym i częściowo zakopuje w średnioziarnistym wermikulicie zwilżonym w proporcji około 0,9 części wody na 1 część wermikulitu wagowo. Nie obracaj jaj. W inkubatorze utrzymuje się stałą temperaturę około 29-30 °C. Pojemnik można regularnie ważyć, aby śledzić utratę wilgoci, a wodę dodaje się do podłoża z dala od jaja.

Inkubacja trwa długo: 157-203 dni. Doprowadzenie do wyklucia młodych jest trudne. Częstą przyczyną niepowodzeń jest obumarcie zarodka tuż przed wykluciem, być może dlatego, że w ostatniej trzeciej części inkubacji podłoże jest zbyt wilgotne. Nieco suchsze podłoże pod koniec może pomóc, ale nie daje gwarancji. Należy unikać nagłych zmian wilgotności. Pękniętą skorupkę można załatać kawałkiem lateksu i woskiem parafinowym, a z jaja nadal może się wykluć młode.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode waży około 9 g i jest ciemnoszare z żółtozielonymi plamkami. Umieść je w małym terrarium z korą korkową, żywą rośliną i naturalnymi gałęziami, z miejscem do wygrzewania i UVB, i utrzymuj wilgotność powyżej 60 % z codziennym zraszaniem. W ciągu kilku dni młode zaczyna zjadać żywe bezkręgowce.

Młode rosną powoli i w ciągu pierwszych pięciu miesięcy przybierają tylko około 6 g. Podawaj małe owady kilka razy w tygodniu, oprószone wapniem i D3. Trzymaj młode pojedynczo i regularnie je waż.

Zdrowie i częste błędy

Varanus beccarii trafia do handlu najczęściej jako zwierzę odłowione z natury, a wiele problemów wynika ze stresu, odwodnienia i niewłaściwej opieki. Typowe błędy to:

- Stres i odwodnienie u świeżo przybyłych zwierząt z odłowu. Zapewnij spokój, ciepło, wilgoć i wodę oraz zleć badanie próbki kału na obecność pasożytów.
- Metaboliczna choroba kości (niedobór wapnia) przy zbyt małej ilości UVB, wapnia i D3, zwłaszcza u młodych osobników i samic w okresie składania jaj. Oprószaj pokarm i stosuj prawidłowe oświetlenie UVB.
- Zbyt niska wilgotność powietrza, prowadząca do problemów z linieniem i wysychania oczu, lub stale mokre podłoże, powodujące pleśń i problemy skórne.
- Otyłość i niewłaściwa dieta, jeśli pokarm składa się z wielu tłustych ofiar lub jest mało urozmaicony.
- Jaja, które pękają lub z których nie wykluwają się młode. To znany problem przy sztucznej inkubacji jaj tego gatunku.
- Ugryzienia i zadrapania u opiekuna. Oczyść ranę i zgłoś się do lekarza, jeśli pojawią się oznaki infekcji.

Zwróć się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je od kilku tygodni, traci na wadze, wygląda na osłabione lub ma miękkie albo obrzęknięte kości. Istnieją referencyjne wartości krwi dla trzech gatunków z tej grupy, które weterynarz może wykorzystać do oceny stanu zdrowia zwierzęcia. Zwierzęta w handlu pochodzą najprawdopodobniej najczęściej z odłowu, dlatego kwarantanna trwająca co najmniej trzy miesiące wraz z badaniem kału to dobry pomysł.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.